ISSN: 2789-4444
2789-4452

تحقیقی مجلہ پنجابی زبان تے ادب
ادارہ پنجابی سُلیکھ تے رہتل سار

پنجاب کلچر

(چھیماہی)

جلد05، شمارہ02، مسلسل شمارہ نمبر10 ..... جولائی، دسمبر 2025ء

مدیر اعلیٰ
پروفیسر ڈاکٹر نبیلہ رحمٰن

مدیر
پروفیسر ڈاکٹر ظہیر احمد شفیق

نائب مدیر
ڈاکٹر محمد عرفان الحق

پنجاب یونیورسٹی، لاہور

مقالہ لکھن والیاں لئی اصول تے قاعدے/ ہدایتاں

1۔ مقالہ ان چھپیا ہووے تے کسے دوسری تھاں چھپن لئی نہ گھلیا ہووے۔

2۔ مقالہ ان پیج پروگرام، 14 فونٹ وچ کمپوز ہووے تے سوفٹ تے ہارڈ دوویں طرح گھلیا جاوے۔

3۔ مقالے دے پہلے صفحے اُتے ہیٹھ لکھت معلومات ایس ترتیب نال درج ہوون:

مقالہ نگار دا پورا ناں، عہدہ، ادارہ، ڈاک پتہ، فون نمبر: دفتر تے موبائل، ای میل پتہ، مقالے دے ان چھپے ہون دی آپ گواہی تے دستخط۔

4۔ ہر مقالے دے نال اوس دا انگریزی وچ خلاصہ 100 (Abstract) توں 200 لفظاں وچکار لازم لکھیا ہووے تے اوس خلاصے وچ اوہناں اکھراں ہیٹھ لکیر لائی جاوے۔ جیہڑے انٹرنیٹ سرچ لئی اُگھویں یاں خاص (Key words) لئی استعمال ہوسکن۔ گھٹ توں گھٹ 5 اکھر ایجہے ہوون جیہڑے مقالے دے مختلف پکھاں نوں ظاہر کرن مثلاً جے کوئی مقالہ چڑھدے یا مشرقی پنجاب دے ادب بارے ہے تے لفظ Indian Punjabi Literature ہیٹھ لکیر لائی جاوے جے اس وچ کسے خاص شخصیت، ادبی صنف یاں لوک ادب دا ذکر ہووے تے اوس شخصیت، صنف تے لوک ادب دے اوس خاص کھیتر ہیٹھ لکیر لائی جاوے۔ ایسے طرح مقالہ جیہناں سرناویاں نوں پُوردا اے یاں جس بھی کھیتر دا ویروا کردا اے اوہناں دے ہیٹھ وی لکیر لائی جاوے جویں Folk، Feminist، Colonial، Social & Political Culture، وغیرہ

5۔ مقالے وچ جدوں پہلی وار کسے اہم شخصیت دا ناں آوے تے کمانیاں (بریکٹاں) وچ اوس دی تاریخ پیدائش تے تاریخ وفات (موقعے مطابق) درج کیتی جائے۔ جے کر کسے حکمران یاں بادشاہ دا ذکر آوے تے اوتھے اوہدی حاکمی دے سال لکھے جان اتے کسے اہم یاں خاص کتاب دی صورت وچ اوس دا چھپن ورہا لکھیا جاوے۔

6۔ پنجابی توں علاوہ دوجیاں زباناں وچ شخصیتاں دے ناں یاں کتاباں دے سرناویں کمانیاں وچ انگریزی اکھراں وچ لکھے جان۔

7۔ حوالیاں، مآخذاں تے کتابیات لئی ''پنجاب کلچر'' لئی متھے طریقے نوں اپنایا جاوے، مثال دے طور تے:

کتاب دا حوالہ: عبدالغفور قریشی۔ پنجابی ادب دی کہانی (لاہور: پاکستان پنجابی ادبی بورڈ، 1989ء) 40۔

کتابیات وچ اندراج: عبدالغفور قریشی۔ پنجابی ادب دی کہانی۔ لاہور: پاکستان پنجابی ادبی بورڈ، 1989ء

مضمون دا حوالہ: فوزیہ حنیف، ڈاکٹر، ''ترقی پسند تحریک تے پاکستانی پنجابی ڈرامہ''، کھوج 81 (جولائی۔دسمبر 2018ء)؛ 47۔

مآخذاں یاں کتابیات وچ اندراج:

فوزیہ حنیف، ڈاکٹر، ''ترقی پسند تحریک تے پاکستانی پنجابی ڈرامہ''، کھوج 81 (جولائی۔دسمبر 2018ء) 47-81

Online Sources لئی:

ویب سائٹ دا پورا پتہ، اوس توں فائدہ چُکن دی تاریخ، جس مضمون دا حوالہ دتا جائے اوس دے سرناویں تے لیکھک دا ناں وی دیو۔

8۔ **جے ہیر ''پنجاب کلچر'' HEC دی 'Y' کیٹیگری وچ شامل ہے** تے اوس دی ہدایت مطابق ہی ایس وچ مقالہ چھاپن توں پہلاں دو ماہراں کول مخفی تحریری رائے (Blind Review) لئی گھلیا جاندا اے۔ دووواں ماہراں دی مثبت، منفی رائے دے مطابق ہی مقالے نوں ''پنجاب کلچر'' وچ شامل کرن یا نہ کرن دا فیصلہ کیتا جاندا اے۔

آن لائن ویب سائٹ: https://punjabculture.ipcs.edu.pk/

انڈیکسنگ ویب سائٹ: http://tehqeeqat.org

حوالیاں لئی ہور جانکاری لئی: http://mgrin.ursinus.edu/help/resrch_guides/cit_style|_chicago.htm

مدیر: مجلہ پنجاب کلچر۔ ادارہ پنجابی سُلیکھ تے رہتل سار، پنجاب یونیورسٹی علامہ اقبال کیمپس، لاہور (پاکستان)

E-mail: director.ipcs@pu.edu.pk, punjab-culture@pu.edu.pk

Ph&Fax: 042-99210834

نعت

بھلیو بھلی وچ جگ دے ہین سوہنے، سوہنے نہیں پر میری جناب وَرگے
اوہ جہدے پسینیاں وچ ہلّے رکھے گئے نیں عطر گلاب وَرگے

چہرہ مہ کنعان دا ویکھ کے تے ماہ وشاں نے انگلیاں چیر لیاں!
اوہدی اِک انگشت دا ویکھ جلوہ سینے چاک کر لین مہتاب ورگے

روضے کول درخت جو پیئے جھولن توں نہ سمجھیں ہوا سنگ جھولدے نیں
ایہ بے تاب نیں لیلیٰ دے وِچ خیمے جھات پان لئی قیس بیتاب ورگے

اَجے ہین کُجھ ہجر دے سال باقی، اَجے دُور نیں ساعتاں وصل دیاں
اجے فضلؔ تیرے کچے اتھرو نیں اجے ہوئے نہیں سُرخ عناب ورگے

(پیر فضل گجراتی)

فہرست

	اداریہ	مدیر	07
	کھوج پرکھ:		
1	ڈاکٹر نوید شہزاد دی شاعری وچ ترکیب سازی: اک ویروا	ڈاکٹر ماریہ طاہر/ ڈاکٹر محمد حشام	09
2	شہباز دانش دا نظریہ علم	محمد اشفاق صدیقی	33
3	لُغت نویسی تے پنجابی لُغت نویسی	عبدالرحمن خان	45
4	انور علی بھٹی دی حیاتی تے پنجابی غزل	جہانزیب علی اعوان	59
5	ڈاکٹر یونس احقر تے احمد مشتاق دا اسلوبِ شعر (تحقیقی تنقیدی مطالعہ)	نازیہ انور	91
6	پنجابی ادب وچ قومی شخصی نظماں تے پاکستانیت	حافظ فضل احمد شاہ	101
7	"A Punjabi Phonetic Reader" وچ لکھیاں پنجابی لوک باتاں دا متن تے ویروا	ڈاکٹر رضوان علی اعوان/ شیر باز	127
8	قصہ ''پُورن بھگت'' دے کردار: اک ویروا	ڈاکٹر عائشہ رحمان	143

اداریہ

انسٹیٹیوٹ آف پنجابی اینڈ کلچرل سٹڈیز، پنجاب یونیورسٹی لاہور دے ہائر ایجوکیشن کمیشن توں منظور شدہ ریسرچ جنرل ''پنجاب کلچر'' وچ پنجابی زبان، ادب تے ثقافت بارے لکھے گئے معیاری تحقیقی تنقیدی مضمون شائع کیتے جاندے نیں۔ ایس شمارے وچ وکھو وکھ سرناویاں اُتے اٹھ مضمون شامل کیتے گئے نیں۔ پہلا مضمون ''ڈاکٹر نوید شہزاد دی شاعری وچ ترکیب سازی: اک ویروا'' دو سوجھواناں ڈاکٹر ماریہ طاہر تے ڈاکٹر محمد حشام نے رَل کے لکھیا اے جیہدے وچ مہان پنجابی نظم گو شاعر ڈاکٹر نوید شہزاد دے پنجابی کلام نوں سرناواں بنایا گیا اے۔ دوجا مضمون پنجابی سکالر ڈاکٹر اشفاق صدیقی دا اے۔ جیہدے وچ کھوجکار نے شہباز دانش دے پنجابی کلام دے حوالے نال اوہناں دے نظریہ علم بارے کھوج پرکھ کیتی اے۔ مضمون دا سرناواں ''شہباز دانش دا نظریہ علم'' اے۔ تیجا مضمون ریسرچ سکالر تے پنجابی لیکچرار عبدالرحمن خان دا اے۔ اوہناں ''لُغت نویسی تے پنجابی لُغت نویسی'' دے سرناویں ہیٹھ اپنی کھوج پرکھ پڑھنہاراں لئی پیش کیتی اے۔ چوتھے مضمون ''انور علی بھٹی دی حیاتی تے پنجابی غزل'' وچ سکالر جہانزیب علی اعوان نے پنجابی دے نامور غزل گو شاعر انور علی بھٹی دی حیاتی تے غزل گوئی بارے کھوج تے پرکھ کیتی اے۔ پنجواں مضمون پنجابی لیکچرار نازیہ انور دا اے، اوہناں دو سرکڈھویں شاعراں ڈاکٹر یونس احقر دی پنجابی غزل تے

احمد مشتاق دی اردو غزل دے اُسلوب دا تقابل کیتا اے۔ شمارے وچ شامل کیتا گیا چھیواں مضمون حافظ فضل احمد شاہ دا اے۔ مضمون دا سرناواں ''پنجابی ادب وچ قومی شخصی نظماں تے پاکستانیت'' اے۔ جیہدے وچ قومی شخصی نظماں وچ پاکستانیت دے حوالے نال کھوج پرکھ کیتی گئی اے۔ ستواں مضمون ''A Punjabi Phonetic Reader وچ لکھیاں گئیاں لوک باتاں دا متن تے ویروا'' اے۔ ایہ ڈاکٹر رضوان علی اعوان تے شیر باز دی سانجھی کھوج اے۔ اٹھواں مضمون ڈاکٹر عائشہ رحمان دا اے۔ اوہناں ''قصہ پُورن بھگت دے کردار: اک ویروا'' دے سرناویں ہیٹھ پنجاب دی ایس اہم لوک داستان نوں کھوج پرکھ دا سرناواں بنایا اے۔ سارے مضمون اپنی اپنی تھاویں پڑھن والیاں نوں نہ صرف مصدقہ تے صحیح معلومات فراہم کردے نیں سگوں نویں کھوجکاراں تے پنجابی پڑھیاراں لئی پنجابی ادبی کھوج دے معیار دا تعین وی کردے نیں۔ ایس رسالے دے ایڈیٹر دی حیثیت نال ایہ میرا آخری اداریہ اے کیوں جے 31 مئی 2026ء نوں میری مدت ملازمت مکمل ہو جاوے گی تے جنوری تا جون 2026ء دا شمارہ نویں مدیر دی ادارت وچ شائع کیتا جائے گا۔

لے او یار حوالے رب دے .....

.....مدیر